

Náčrtnuto ... od Lucie Bartoš

KDO CHCE PSA BÍT, HŮL SI VŽDYCKY NAJDE aneb KDYŽ SE DVA HÁDAJÍ, VLÁDA SE SMĚJE...

Minimálně jednou ročně někdo do médií manipulativním způsobem prohlásí, že „všichni“ podnikatelé mají své živobytí snazší než zaměstnanci a že odvádějí do společné kasy čehosi méně. Pomiňme, že je to neférová rána do srdce pro ty jednotlivce, kteří obětují své víkendy, aby poctivě uživil rodinu (nebo se jim přičí vzdát svůj „boj o práci“ vyplněním žádosti o sociální dávky). Téma výhodnosti podnikání fyzických osob kontrapracovního poměru je předkládané s řadou přidružených dezinformací, přitom pozbývá smyslu z několika důvodů. Vyvoláváním třaskavosti mezi pracujícími lidmi se jen dáváme všanc těm, na které by přitom někteří nejraději plivli, pokud by to nebylo za hranicí slušnosti. Je to podle mě jako v pohádce. Jak to myslím? Dočtete do konce - není to žádná melancholická pointa. Vždyť v báchorkách pro děti je nejvíce moudra, všimli jste si?

DĚLIT HRUŠKY JABKAMA NEJDE

Letos tomu nasadil korunu předseda ČMKOS Josef Středula, když zaútočil na živnostníky tvrzením, že OSVČ platí o dvě třetiny méně do zdravotního systému, než kolik tam putuje od lidí v zaměstnaneckém poměru. Bez potřeby jakékoliv averze vůči panu Středulovi to byla ovšem příkladná zavádějící lež, kdy stačí lidské smečce předhodit jakékoliv číslo A (které jí rozproudí krev v žilách), aniž by se řeklo nutné číslo B. Živnostníci totiž odevzdávají do zdravotního systému naopak **3x více**, než kolik z něj jako pacienti odčerpávají, vyplývá naopak ze statistiky pojišťoven. Pokud se takové „mýlky“ dopustí šéf ZAMĚSTNANECKÝCH odborů, je to faux-paus minimálně v tom, že je – jako lobbista ryze jedné strany - jaksi ve střetu zájmů.

Na úvod podotýkám, proč já se cítím mimo střet zájmů při hodnocení a porovnávání OSVČ: Sama mám zkušenost jako osoba samostatně výdělečná činná, rovněž pak jako OSVČ ve veřejné obchodní společnosti, dále jako OSVČ-zaměstnavatelka, ale také jsem zažila zaměstnanecký poměr formami HPP, DPP i DPČ a v neposlední řadě ono „mezi“ – tedy švarcsystém.

Bylo by skutečně snadné dopustit se provokativních invektiv proti zaměstnancům (ve srovnání s OSVČ) a bájit, jak je skvělé mít placenou dovolenou, hrazené přesčasy a trávit třetinu pracovní doby povídáním u kávičky (podpořit to průzkumy, podle nichž z 8hodinové doby zaměstnanci skutečně pracují v průměru jen 5a někteří si chodí „do práce odpočinout“) nebo prostě jen skloňovat, v čem si Středula pořádně naběhl, tedy interpretovat, že dle jeho úvah by zaměstnanci měli dostávat jen 1/3 sádry... Nehledě na to, že za zaměstnance platí **zaměstnavatel, jímž mohou být i OSVČ**(platí tedy dvojí platby). Za mnohé zaměstnance navíc neplatí nikdo, protože jejich zaměstnavatelé (třeba i OSVČ) jsou v tomto směru dlužníky.

Já chci ale směřovat k naprosto jiné pointě než je přiživování znesvářených stran, které po sobě nenávistně a nesmyslně plivou, jak Kapuleti a Montekové ve hře „Romeo a Julie“.

● NŮŽKY MÉNĚ ROZEVŘENÉ – I DÍKY TRENDU SLAĎOVÁNÍ?

Viceprezident Pommer v rozhovoru v tomto vydání uvedl, že za takzvané „zvýhodnění proč být OSVČ“ (neuvažujeme-li OSVČ formou švarcsystému) můžeme chápat už jen to, že na nás „neřve žádný šéf“ a můžeme si organizovat svůj *time management*.

Přívětivě to dnes po této stránce začíná čím dál víc vypadat i v zaměstnání, čímž se aspoň přívětivost práce u obou skupin začíná velmi podobat: Zaměstnavatelé začínají ony *výhody ala OSVČ* (jak je laicky někdy veřejnost vnímá) nabízet i v rámci HPP. I ti, kteří nejsou vysloveně příznivci „genderové politiky“, jistě uznají, že minimálně v tomto kontextu si strategie „rovných příležitostí“ zaslouží bod k dobru: Opatření, která vedou k lepšímu slaďování pracovního a rodinného života, totiž podle mne právě přibližují onu výhodnou formu OSVČ k zaměstnancům: Možnosti flexibilních či volných pracovních dob (či stlačeného týdne, zkrácených úvazků atd.), práce v home office (či kombinace s využíváním kancelářského zázemí), děti na pracovišti díky firemní školce a podobně.

Jistě, nějaké to mínus stále zaměstnanci vidět mohli – například neproplácení prvních 3 dnů nemoci. Že je vše v rukou **zaměstnavatelů** (tedy že za to rozhodně nemohou OSVČ), svědčí i skutečnost, že řada podniků toto řeší nabídkou benefitů například ve formě takzvaných sickdays. Ti „špatní“ nejen nenabízí nic, za co dát palec nahoru, a naopak lanaří zaměstnance, aby se vzdali i „výhod“ garantovaných Zákoníkem práce a přešli na nelegální švarcsystém.

Takže – je to v těch, kteří jsou **nad námi**.

Zákoník práce a písemná pracovní smlouva však přeci jen zůstávají nepopíratelným triumfem v ruce, zárukou, garancí, po které OSVČ skutečně jen marně volají, když mají ručit za nesplněné závazky svých odběratelů a zákazníků a odměnu za práci si nevymohou. (Že to jde soudně? Tady **systém jako garance moc nefunguje...**).

Jaké dopady to má, pokud je OSVČ například samoživitel/ka s dítětem, které nechodí alimenty, si doufám domyslet umíte – projekty jako „Obědy do škol“ pro děti, jejichž mamince nezbyvá dost peněz na družinu a školní jídelnu, **jsou toho důsledkem a jsou ostudou zejména státního systému**.

● VÝZVA PO FORMULOVÁNÍ „MÝTŮ A FAKTŮ“

Nejen předešlý odstavec vybízí k tomu, o co se mnozí snaží, ale málokdy s chvályhodným záměrem (podpora podnikání) a relevantními fakty. V sérii publikací „Mýty a fakta“, která kdysi mostecká hospodářská komora začala zpracovávat, by téma OSVČ myslím mohlo dostat prostor. Bez cíle povyšovat se nad jinou skupinou. Bez ukazování prstem na kohosi, kdo by měl být sražen na kolena, aby se OSVČ cítily lépe. Prostě fakta, nastavená podstatou typu práce a českou **legislativou**, kterou je třeba v mnoha směrech ještě dopilovat.

Pro začátek načrtnu, z čeho by se mohlo vycházet:

- OSVČ musí práci nejen vykonat, ale nejprve **získat** (zaznělo i v Prohlášení HK ČR vydaném po Středulově výroku).

- A ani tehdy není vyhráno – musí za ni také dostat **zaplaceno**. Mimoto službu musí nejprve **nabídnout**, tedy např. investovat i do reklamy, aby se o ní vědělo – i kdyby to byly jen webové stránky, vizitky....
- Nedostane od nikoho do začátku **benefity** jako služební auto a proplácení cestovních náhrad, služební mobil a hovorné, počítač a tiskárna, stravenky, penzijní připojištění – na vše, včetně vstupního zařízení či materiálu, si musí sama vydělat (nebo si vzít půjčku a hradit úroky).
- Se zahájením má i další výdaje – na poplatky za administrativní úkony apod.
- Musí hned platit „odvody“ bez ohledu na to, zda dosáhla daný měsíc dostatek peněz na jejich úhradu (tedy i když je daný měsíc v minusu a není z čeho), tedy při nižších příjmech neplatí skutečně poměrné – tedy férové – procento odpovídající realitě.
- Do špatné ekonomické bilance (která ovlivní nejen předešlý bod) ji mohou přivést druhé osoby – neplatící zákazníci. Ti mohou vztah ukončit okamžitě, bez výpovědních lhůt.
- OSVČ vesměs nemarodí = tj. nečerpají peníze z nemocenského pojištění). Co bych osobně ráda zdůraznila k tomuto tématu: OSVČ, která si hradí nemocenské pojištění, nemá - oproti zaměstnanci, což stanovuje zákon - nárok na ošetřovné člena rodiny neboli tzv. *paragraf na dítě*. Nepřipadá vám to jako diskriminace **dětí**? Kdy shodně **oba rodiče hradí nemocenské pojištění, ale jen dítě jednoho má nárok** na podporu péče rodiče v nemoci. Druhé ne, protože jeho rodič sice pracuje, ale ne formou HPP? Mně to tedy diskriminující připadá. Doufám, že v době apelování na „prorodinnou politiku“ a government „přátelský rodině“ nezůstanu názorovým solitérem, kterému pak slovní apely o podpoře podnikání, o podpoře rodiny a o rovných příležitostech připadají jako nešikovné plácnutí do vody.
- Do systému odvádí i sociální pojištění, a to 29 % vyměřovacího základu (minimálně 50 % daňového základu), zaměstnanec ze svého dílu 11 % vyměřovacího základu. Má-li OSVČ zaměstnance, odvádí ještě i 34 % z jeho vyměřovacího základu.
- **Starobní důchod** má nižší než zaměstnanci, protože se vypočítává z vyměřovacího základu, jímž je jen **50 %** zdanitelného základu, u zaměstnanců ze 100 % hrubé mzdy.
- OSVČ **ručí** svým majetkem (potažmo i manžela/ky – v závislosti na společném jmění manželů).
- Nejsou-li zakázky, nevyplácí jí nikdo **60 % platu** (jako viz aktuálně například případ slévárny z Českých Budějovic, kdy část zaměstnanců zůstává doma se 60 % mzdy).
- Je pod dohledem státních institucí jako finanční úřad, živnostenský úřad, Česká správa sociálního zabezpečení, zdravotní pojišťovna, hygienická stanice, a tedy hrozbou **kontrola sankcí** na svá bedra.
- Nikdo jí nezaplatí náhradu **škody za pracovní úraz** (bolestné, ušlý výdělek a podobně), jediné si musí – samozřejmě zase ona sama – smluvně pojistit pro tento účel.
- Musí vést **účetnictví** či si ze svých peněz účetní služby hradit, platit další bankovní účet, odvádět DPH i z nezaplacených faktur (je-li plátcem DPH).

- Nikdo jí neplatí vzdělávání, školení, rekvalifikace.
- Nikdo jí před ukončením nedá 2 měsíce času (výpovědní lhůtu) ani **odstupné** ve výši několika platů, pokud se pozice ruší.
- Nemůže efektivně stávkovat jako učitelé, zdravotníci, řidiči MHD nebo horníci. Její výpadek většinou nepoškodí masu druhých osob (pacienty, cestující..), ale ji samotnou – pokud bude stávkovat, neudělá v daný den žádnou práci, přijde o své vlastní zákazníky a tedy si na konci měsíce spočte mnohem menší „plat“.
- Nedosáhne na řadu grantů a dotačních titulů, neb jsou určeny právnickým osobám (byť fyzická osoba je dle zákona podnikatel)
- Je házena do pytle s **nepoctivci**: Podvodníci jsou přeci všude, není to v profesi ani v lejstru o živnosti, ale v člověku. Navíc ne každý OSVČ prodává koncovému spotřebiteli, aby slyšel, že *každá* OSVČ nepřizná všechny příjmy. Mnohé OSVČ mají totiž obchodní vztah s firmami, školami či státními úřady (bez kontaktu se spotřebitelem), platby tak probíhají výhradně na bankovním převodem a zastřít je skutečně nelze.

Pozn. A ruku na srdce – neptají se někdy po platbě „bez dokladu“ jako první sami zákazníci, protože chtějí ušetřit?

Pro načrtnutí to myslím stačí...Aspoň pro srovnání HPP a OSVČ těm, kterým někdo jako údajně výhodný prezentuje nelegální švarcsystém, tedy fabulaci OSVČ. A jako důkaz, že nespokojenost, která z nastavených podmínek pramení, je vizitkou STÁTU.

Jak sejmout nelichotivou nálepku

Víte, ona se skoro vždy dá věc „obejít“ v rámci platných zákonů, aby ze sebe člověk sejmul pejorativní nálepku... Například s.r.o. jednoho společníka v podstatě není ve skutečnosti nic jiného než podnikání jedné osoby. Šup a nálepka OSVČ je dole, byť konáte totéž co předtím, zvláštní, že? Státí se 1člennou společností – je to dobrá rada? Jen v případě, máte-li na vědomí, že zaplatíte nemalé peníze při založení společnosti a jednou při její likvidaci; a to jak poplatky státu, tak úřadů a notářským kancelářím, nedej bože znalcům oceňujícím majetek, pokud to zákon bude přikazovat. Tady srovnávat má smysl.

Rozhodně by ale Mýty a fakta (zpracují-li se) neměly vyznít jako souboj o to, kdo je větší chudinka. Maximálně v tom kontextu, **KDO z nás ty chudinky dělá...** Kdo má moc zmírnit všem bez rozdílu vnější vlivy na jejich podnikání a práci.

• MOC NEBO MÁLO? PŘIMĚŘENĚ...

K výtce, že je v ČR nějak moc OSVČ, mám dva argumenty. *Za prvé*: Kam by se tedy jako měly ty OSVČ podít? Podle údajů HK ČR je živnost pro 550 000 z nich hlavním příjmem (ať dobrovolně či formou švarcsystému). Mají si ukončit živnostenské oprávnění a jít si hledat HPP? A kde, když pracovní místa nenarůstají? Mimochodem - vždyť řada OSVČ se stala podnikající osobou právě **proto**, že nesehnala zaměstnání a nechtěla tak zůstat laxně **na krku státu a pobírat sociální dávky**. Není moc spíše lidí na dávkách a bez práce?

(A propos, domnívám se – ale zřejmě z důvodu ješitnosti a pod vlivem vyvolaného „boje mezi OSVČ a HPP“ to příliš nezaznívá –, že tajným přáním řady OSVČ je **stát se zaměstnancem**; ovšemže ideálně tam, kde zavedli moderní formy sladování rodinného a pracovního života. Minimálně je to přáním těch nedobrovolně pracujících „na fakturu“, tedy nepovoleným švarcsystémem)!

Za druhé: Než začneme porovnávat počet OSVČ, které *odvedly* větší než nulovou daň, s celkovým počtem *evidovaných* OSVČ, mám řečnické otázky.

▪ Víte, že zaměstnanec, pokud si bokem přivydělá 30 000 Kč, také daň neodvádí? Budeme ho snad pranýřovat za něco, co povoluje zákon? Kdo chce, bič si vždycky najde... Kolikpak lidí prodá třeba auto, aniž by to kde přiznala...

▪ Víte, že některé OSVČ odvádějí daň v rámci jiných druhů kooperace vedle své živnosti (například v rámci několika DPP nebo srážkovou daní z honorářů a podobně)? Řada lidí si neuvědomuje, že **pod OSVČ spadají - vedle „běžných živnostníků“ také:**

- lidé v nedobrovolném švarcsystému
- asistenti zákonodárců (vyplývá ze Zákona o platu a dalších náležitostech spojených s výkonem funkce představitelů státní moci a některých státních orgánů a soudců a poslanců Evropského parlamentu)
- osoby, jimž plynou měsíční příjmy ze státního rozpočtu (nemusí pracovat), pro něž je samostatná výdělečná činnost **vedlejším** příjmem: *Starobní důchodci, invalidní osoby, maminky na rodičovské dovolené* apod.; tedy osoby, které by pracovat NEMUSELY, ale činí tak z vlastního rozhodnutí nad rámec
- osoby, které ještě pracovat musí a samostatná výdělečná činnost je **vedlejším** příjmem: *zaměstnanci* jako forma přivýdělku k pracovnímu poměru
- společníci/*statutární orgány* v.o.s. (veřejných obchodních společností) – zákon totiž vyžaduje, aby byli podnikateli
- dále ČSSZ definuje jako OSVČ také *sportovce, umělce*, v další skupině pak *znalce, tlumočníky, zprostředkovatele kolektivních sporů, zprostředkovatele kolektivních a hromadných smluv podle autorského zákona, rozhodce podle zvláštních právních předpisů a správce konkursní podstaty - insolvenční správce*
- za SVČ považuje též činnost *mandatáře* (konané na základě mandátní smlouvy uzavřené podle obchodního zákoníku), i výkon činnosti *příkazníka* (konané na základně příkazní smlouvy uzavřené podle Nového občanského zákoníku)
- pro účely zákonných odvodů zdravotního pojištění se počítají rovněž a) *osoby spolupracující se OSVČ* (jsou na ně rozdělovány příjmy dosažené výkonem spolupráce a výdaje) - od 1. 1. 2015 sem spadají i *členové rodiny* zúčastnění na provozu Rodinného závodu); b) osoby, které mají příjmy za příspěvky do novin, časopisů, rozhlasu nebo televize (*autorský honorář*) nad 10 000 Kč měsíčně.

Takový výčet jsem nikdy u tématu o počtech OSVČ neviděla. Kolik mužů a žen se pod tou kterou skupinou skrývá, je rovněž asi záhadou.

● PROČ ALE NAKONEC NESROVNÁVAT! ANEB CÍLENĚ ŽIVENÝ SPOR

Řada OSVČ sama zaměstnává další pracovníky. Komunita OSVČ je tak jedním z velkých „zaměstnavatelů“ v ČR. Pokud bychom vycházeli z této premisy, můžeme hned na začátku jakoukoliv debatu a spory jednoduše utnout. Ono „srovnávání“ a argumenty „je jich moc“, jsou jen zástěrkou k odvrácení pozornosti od skutečného jádra problémů a trápení, která lidé v dnešním systému mají.

Přesně jako jistý moment v pohádce „Nesmrtelná teta“ o tom, jak se Štěstí a Rozum přou, kdo je pro lidi potřebnější. – Ovládnutí pozice zámku se pak ideálně daří Závisti, která spřádáním svých nekalých záměrů a využitím rozkolu **poštve jedny proti druhým**, aby sama usedla na trůn a ti „dole“ ať řeší závistivost mezi sebou.

Ne nadarmo koneckonců už hodně dávno vzniklo přísloví „Když se dva perou, třetí se směje“.

Je to přesná paralela na nás jako obyvatelstvo na jedné straně a ty, kteří hýbou provázky, aby nás nasměrovaly tam, kam potřebují. Zejména odvrátit pozornost od sebe. Od toho, že „ti nahoře“ věci ovlivňují a ideální výhybkou je poštvat jednu skupinu proti druhé. (Pohádka v televizi samozřejmě skončí happyendem - prozřením.)

Kam společně obrátit pozornost?

- a) na zaměstnavatele – oni rozhodují o výši mzdy; oni využívají švarcsystém, protože je výhodný většinou především jen pro ně,
- b) na ty, co NEPRACUJÍ a činí tak cíleně, tedy odebírají ze státní kasy nespravedlivě a nesolidárně,

a zejména:

- c) na zákonodárce, kteří rozhodují o podmínkách pro podnikání, o minimální mzdě, o obsahu legislativy, která je terčem kritiky.

Pokud někdo pracovat CHCE, měla by se mu k tomu uvolnit cesta:

Musí A) existovat pracovní místa za důstojný plat a zároveň B) musí být možnost podnikat za důstojných podmínek bez snahy úřadů podnikatele sankcemi oškubovat, byrokracií udupat, a tak ho vrátit do oběhu frustrovaných nezaměstnaných (kteří hledají práci v regionu s nejvyšší nezaměstnaností a nedej bože přemýšlejí, jak co nejvíc vytěžit ze sociálních dávek, aby splatily své dluhy z podnikání).

Prostě otevřete oči: OSVČ i zaměstnanci jsou těmi, kteří pracují. Negativní pozornost patří přeci těm, kteří pracovat NECHTĚJÍ. A těm, kteří podmínky pro práci NEVYTVOŘÍ.

Lucie Bartoš